

Utökad informationsutbyte (Ds 2022:13)

Sammanfattning

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har granskat utredningens förslag och bedömningar med utgångspunkt i hur de bedöms påverka rättssäkerheten och effektiviteten inom socialförsäkringsområdet. ISF begränsar därför sina synpunkter till de förslag och bedömningar som berör socialförsäkringsområdet.

ISF ser ett behov av utökade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor för att förhindra felaktiga utbetalningar och arbetslivskriminalitet.

ISF kan varken tillstyrka eller avstyrka förslaget om en ny generell sekretessbrytande bestämmelse eftersom det inte är möjligt att utifrån promemorian ta ställning till konsekvenserna för den enskildes integritet, som motstående intressen till myndigheternas behov av informationsutbyte. Vi anser därför att förslaget behöver utredas vidare.

Vi vill vidare uppmärksamma vikten av att regeringen, om förslaget införs, utreder behovet av ändringar i 114 kap. socialförsäkringsbalken (SFB) och förordningen (2003:766) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration för att förslagen ska kunna tillämpas på avsett vis inom socialförsäkringsområdet. I detta ingår att utreda behovet av anpassningar i redan befintliga förslag som för närvarande bereds inom Regeringskansliet (S2020/09443).

Vi vill också uppmärksamma vikten av att regeringen utreder vilka ytterligare författningsändringar som behöver göras, om utredningens förslag införs, när det gäller befintliga sekretessbrytande bestämmelser inom socialförsäkringsområdet.

Vi redogör först vår inställning till utredningens förslag och bedömningar. Därefter kommenterar vi några av förslagen och bedömningarna mer utförligt.

ISF:s inställning till förslagen och bedömningarna

ISF delar utredningens bedömning att *myndigheter bör ges förutsättningar att utbyta sekretessbelagda uppgifter i större utsträckning. Om myndigheter i högre utsträckning kan lämna ut uppgifter som andra myndigheter behöver i sin verksamhet skulle myndigheterna få ett bättre underlag för sina beslut och kontrollverksamheten effektiviseras. Utökade möjligheter att utbyta sekretessbelagda uppgifter kan även vara positivt för enskilda och företag samt ge positiva offentligfinansiella effekter* (avsnitt 4.3).

ISF kan varken tillstyrka eller avstyrka utredningens förslag att *en generell möjlighet att lämna uppgifter som omfattas av sekretess till skydd för enskilda till en annan myndighet införs i 10 kap. OSL. Den nya bestämmelsen innebär att sekretess inte hindrar att uppgifter som en myndighet förfogar över lämnas till en annan myndighet, om uppgifterna behövs för att den mottagande myndigheten ska kunna fullgöra författningsreglerad verksamhet. En uppgift ska inte lämnas om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut. Från bestämmelsens tillämpningsområde undantas uppgifter som omfattas av sekretess enligt 24 kap. 2 a och 8 §§, 25 kap. 1 – 8 §§, 26 kap. 1–6 §§, 29 kap. 1 och 2 §§, 31 kap. 1 § första stycket, 2 och 12 §§, 33 kap. 2 och 4 a §§, 36 kap. 3 § samt 40 kap. 2 och 5 §§ OSL* (avsnitt 4.4).

ISF kan varken dela eller inte dela utredningens bedömning att *det inte krävs nya bestämmelser om sekretess med anledning av förslaget. Det krävs inte nya bestämmelser för hantering av frågor om bevarande och gallring med anledning av förslaget* (avsnitt 4.5).

ISF kan varken dela eller inte dela utredningens bedömning att *förslaget är förenligt med skyddet för den enskildes personliga integritet* (avsnitt 4.6).

ISF delar utredningens bedömning att *för att förslaget ska få fullt genomslag behöver andra åtgärder vidtas som inte rymts inom ramen för utredningens arbete. Möjligheten att behandla de personuppgifter som får utbytas med stöd av förslaget behöver ses över. Det kan också finnas skäl att upphäva vissa sekretessbrytande bestämmelser* (avsnitt 4.7).

ISF delar utredningens bedömning att *myndigheter bör i större utsträckning ges möjlighet att, till en annan myndighet på eget initiativ, lämna ut offentliga uppgifter som kan antas vara av betydelse för den andra myndighetens verksamhet. Detta skulle ge den mottagande myndigheten ett bättre underlag för sina beslut och bättre förutsättningar att effektivisera kontrollverksamheten. Det skulle även vara positivt för enskilda och företag samt ha positiva offentligfinansiella effekter* (avsnitt 5.2).

ISF tillstyrker utredningens förslag att *en ny bestämmelse införs som gör det möjligt att i större utsträckning på eget initiativ lämna ut offentliga*

uppgifter till en annan myndighet. Tillämpningsområdet begränsas till uppgifter som kan antas vara av betydelse för den mottagande myndighetens verksamhet. Bestämmelsen införs i 6 kap. 5 a § OSL (avsnitt 5.3).

ISF delar utredningens bedömning att det krävs inga ytterligare bestämmelser med anledning av förslagen för hantering av frågor om bevarande och gallring. Befintliga bestämmelser gäller för bevarande och gallring av inkomna allmänna handlingar och uppgifter med anledning av förslaget (avsnitt 5.4).

ISF delar utredningens bedömning att förslaget är förenligt med skyddet för den enskildes personliga integritet. Den personuppgiftsbehandling som den föreslagna bestämmelsen ger upphov till är förenligt med dataskyddsförordningen och brottsdatalagen (avsnitt 5.5).

ISF delar utredningens bedömning att för att förslaget ska få fullt genomslag krävs ändringar i registerförfattningar vilka inte ryms inom ramen för utredningens arbete (avsnitt 5.6).

ISF tillstyrker utredningens förslag att en ny bestämmelse om underrättelseskyldighet för kommunerna införs i socialtjänstlagen (2001:453). Bestämmelsen innebär att socialnämnden ska underrätta Försäkringskassan om att beslut om insatser för enskilda upphör eller ändras om uppgiften är av betydelse för ärenden som regleras i SFB (2010:110). En ny bestämmelse införs i utlänningsförordningen (2006:97). Förslaget innebär att Migrationsverket ska underrätta Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten om beslut att en person blivit avvisad eller utvisad när Migrationsverkets beslut har fått laga kraft och när beslutet har verkställts. Migrationsverket ska även underrätta Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten om att en persons uppehållstillstånd har löpt ut och uppgift om att en enskild person inte ansökt om ett nytt tillstånd. Skyldigheten gäller inte om det är uppenbart att en underrättelse inte behöver lämnas (avsnitt 6.5.1).

ISF delar utredningens bedömning att det behövs inte nya sekretessbestämmelser till skydd för uppgifterna efter ett utlämnande till Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten. Det finns inte behov av ändringar i myndigheternas ändamålsbestämmelser för att nu aktuella personuppgifter ska få utbytas. De befintliga bestämmelserna gäller för bevarande och gallring av inkomna allmänna handlingar och uppgifter med anledning av förslagen (avsnitt 6.5.2).

ISF delar utredningens bedömning att förslaget är förenligt med skyddet för den enskildes personliga integritet (avsnitt 6.5.3).

ISF delar utredningens bedömning att det är nödvändigt för myndigheter att kunna utbyta personuppgifter elektroniskt i större utsträckning. Utbytet bör ske elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst. Det finns omotiverade begränsningar och hinder för myndigheter att utbyta

personuppgifter elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst (avsnitt 7.2).

ISF tillstyrker utredningens förslag att Arbetsförmedlingen och CSN ges en generell möjlighet att på medium för automatiserad behandling utbyta personuppgifter med andra statliga och kommunala myndigheter, som med stöd av andra bestämmelser får utbytas. Bestämmelser införs i förordningen (2002:623) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och i studiestödsdataförordningen (2009:321) (avsnitt 7.3).

ISF delar utredningens bedömning att förslagen är förenliga med skyddet för den enskildes personliga integritet. Den personuppgiftsbehandling som de föreslagna bestämmelserna ger upphov till är förenliga med dataskyddsförordningen (avsnitt 7.4).

ISF kan varken dela eller inte dela utredningens bedömning att den samlade effekten av utredningens förslag är förenlig med kraven på skydd mot oacceptabla intrång i den enskildes personliga integritet. Personuppgiftsbehandlingen är nödvändig och tillåten på det sätt som krävs enligt artikel 6 i dataskyddsförordningen och 2 kap. 1 § brottsdatalagen. Det finns inga realistiska alternativa vägar för att nå samma resultat och som är mindre integritetskänsliga. Vidtagna och befintliga skyddsåtgärder anses tillräckliga (avsnitt 9.4).

ISF tillstyrker utredningens förslag att de föreslagna ändringarna i socialtjänstlagen (2001:453), lagen (2006:378) om lägenhetsregister och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska träda i kraft den 1 juli 2023. Detsamma gäller för de föreslagna förordningsändringarna. Det finns inte något behov av övergångsbestämmelser (avsnitt 11).

ISF har i övrigt inga synpunkter på förslagen.

4.4, 4.5, 4.6, 9.4 Förslaget om en ny generell sekretessbrytande bestämmelse och skyddet för den enskildes personliga integritet

ISF bedömer att det inte är möjligt att utifrån promemorian ta ställning till konsekvenserna för den enskildes integritet, som motstående intressen till myndigheternas behov av informationsutbyte. Vi anser därför att detta behöver utredas vidare.

Vi instämmer i utredningens bedömning att det finns ett behov av utökade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter för att förhindra felaktiga utbetalningar och arbetslivskriminalitet.

Men utredningens förslag om att införa en generell sekretessbrytande bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen [2009:400] (OSL) innebär generella och mycket generösa möjligheter till informationsutbyte mellan

myndigheter. Förslaget innebär ett väsentligt avsteg i förhållande till det nuvarande rättsläget när det gäller myndigheters möjlighet att utbyta uppgifter som är belagda med sekretess till skydd för enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden.

Innan en sådan förändring genomförs krävs det, enligt vår mening, en grundlig analys av förslagets konsekvenser i förhållande till de värden som lagstiftningen är till för att skydda.

Vi anser att det är svårt att överskåda alla de situationer då det, med utredningens förslag, kommer att vara möjligt att lämna uppgifter mellan myndigheter, som idag inte är möjligt att lämna. Utredningen anger att det utbyte av personuppgifter som den föreslagna generella sekretessbrytande bestämmelsen kommer att generera i stort sett är samma kategorier av uppgifter som det redan idag finns stöd för att utbyta. Vi är inte övertygade om att så är fallet. I vart fall kan förslaget förväntas leda till att många fler uppgifter än idag kommer att kunna utbytas mellan myndigheter och vissa andra organ. I vissa fall kan det dessutom antas att sekretesskyddet för uppgifterna kommer att vara svagare efter utlämnandet. ISF efterlyser en mer utförlig och konkret analys av situationer då den föreslagna bestämmelsen kommer att kunna tillämpas. Utan en sådan analys är det inte möjligt att ta ställning till om behovet av och nyttan med bestämmelsen uppväger dess möjliga effekter för enskildas integritet.

Utredningen anger att det inte finns några realistiska alternativa vägar, som är mindre integritetskänsliga, för att nå samma resultat. Vi menar att utredningen inte i tillräcklig utsträckning har redovisat vilka alternativ som finns och vilka för- och nackdelar de skulle ha i förhållande till den föreslagna regleringen.

ISF anser sammantaget att konsekvenserna för den enskildes integritet och behovet av skydd för information hos en myndighet i förhållande till andra myndigheter, som motstående intressen till myndigheternas behov av informationsutbyte, inte är tillräckligt utredda. Utredningen ger därmed inte tillräckligt med underlag för att bedöma vad förslaget om en ny generell sekretessbrytande bestämmelse får för konsekvenser för nu nämnda intressen när det gäller rättssäkerheten inom socialförsäkringsområdet.

4.7 För att förslaget ska få fullt genomslag behöver även andra åtgärder vidtas

Utredningen konstaterar att myndigheternas registerförfattningar kan behöva ses över, men att det inte ryms inom utredningens uppdrag.

Frågor om ändringar i bestämmelser om behandling av personuppgifter och elektroniskt utbyte behandlas genom en hemställan från Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten till regeringen (S2020/09443). Hemställan som föreslår ändringar i 114 kap. SFB och förordningen om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration har remissbehandlats. Frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Det är svårt att bedöma om det kan uppkomma behov av anpassningar mellan de i hemställan föreslagna förändringarna i socialförsäkringsbalken, övriga registerförfattningar och utredningens förslag.

Vi vill mot denna bakgrund uppmärksamma vikten av att regeringen, om utredningens förslag införs, utreder behovet av ändringar i 114 kap. SFB och förordningen om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration för att förslaget ska kunna tillämpas på avsett vis inom socialförsäkringsområdet. Det gäller även eventuella behov av anpassningar i de förslag som för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

Utredningen konstaterar vidare att om en ny sekretessbrytande bestämmelse införs i OSL, i enlighet med utredningens förslag, kan det innebära att andra bestämmelser inte längre behövs och därför bör upphävas. Det finns därför, enligt utredningens mening, skäl för regeringen att se över vilka författningsändringar som är nödvändiga för att undvika att olika sekretessbrytande bestämmelsers tillämpningsområden överlappar varandra.

Det finns idag en relativt omfattande reglering av informationsutbyte mellan myndigheter och som berör socialförsäkringsområdet. Huruvida det behövs justeringar till följd av utredningens förslag i befintliga författningar är oklart.

Vi vill därför uppmärksamma vikten av att regeringen, om utredningens förslag införs, utreder vilka ytterligare författningsändringar som behövs till följd av förslaget när det gäller befintliga sekretessbrytande bestämmelser inom socialförsäkringsområdet.

Vi anser att det är nödvändigt att regeringen genomför nödvändiga författningsändringar och eventuella anpassningar i förslag som är under beredning med tanke på att utredningens förslag föreslås träda i kraft redan den 1 juli 2023.

5.3 En ny bestämmelse införs som rättslig grund för att lämna ut offentliga uppgifter på eget initiativ

ISF tillstyrker utredningens förslag om en ny bestämmelse i OSL som ger en rättslig grund för att lämna ut offentliga uppgifter på eget initiativ. ISF instämmer i utredningens skäl för förslaget och bedömer det som problematiskt såvitt avser dess konsekvenser för den enskildas integritet. Förslaget bör enligt ISF:s mening genomföras oberoende av utredningens förslag om en sekretessbrytande bestämmelse i OSL. Att förslaget genomförs kan enligt ISF:s mening bidra till en ökad effektivitet och rättssäkerhet inom socialförsäkringsområdet.

5.6 För att förslaget ska få fullt genomslag behöver även andra åtgärder vidtas

De synpunkter som vi lämnar gällande avsnitt 4.7 är tillämpligt även för avsnitt 5.6 i de delar som gäller möjlighet att behandla personuppgifter. Vi vill mot denna bakgrund uppmärksamma vikten av att regeringen utreder behovet av ändringar i 114 kap. SFB och förordningen om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration för att förslaget ska kunna tillämpas på avsett vis inom socialförsäkringsområdet. Det gäller även eventuella behov av anpassningar i de förslag som för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Eva-Lo Ighe. Utredaren Andreas Ivarsson har varit föredragande. I beredningen har också Helena Poirier och Hanna Westgård deltagit. Vid den slutliga handläggningen har Chefsjuristen Anna Samuelsson, enhetscheferna Sofie Cedstrand, Dan Ljungberg och Inger Sohlberg deltagit.

Eva-Lo Ighe

Andreas Ivarsson